
IVÁNYI KÁROLYNÉ

Vác város és a kultúra

Vác városát az elmúlt évtizedek folyamán sokféleképpen határozták meg, sokféle jelzővel illették. Nevezték, nevezik püspöki városnak, műemlékei miatt barokk városnak, nagyszámú oktatási intézménye miatt iskolavárosnak, rangos rendezvényei, zenészdinasztiái miatt zenei városnak, nem utolsósorban földrajzi fekvése miatt a Dunakanyar szívének. E meghatározások, jelzők mindegyikének mély történelmi gyökerei vannak, melyek a mai napig befolyással bírnak életére és jellemzik a város kulturális arculatát.

A város életében döntő szerepet játszott az a tény, hogy itt volt és van a Szent István király által utolsóként, tizedikként alapított püspökség székhelye.

Az ország és Vác város életében is döntő változást hozott a reneszánsz kultúra felvirágzása, mely városunkban Báthori Miklós püspök tevékenységéhez fűződik. Csak sejtéseink lehetnek arról, hogy – a csak szűk körnek elérhető Báthori-könyvtáron túl – a humanista eszmevilág és a reneszánsz kor külső megnyilvánulásai, az épületek (püspöki palota, vár, kanonoki házak, székesegyház) látványa milyen mértékben hatott a városban élő emberekre.

A főváros közelsége, a város püspöki székhely mivolta, a piarista gimnázium ittléte kedvező feltételeket teremtett ahhoz, hogy a város Pest megye északi, valamint Hont és Nógrád megye déli részének kulturális központjává váljon.

Az országban Vác azon kevés kisvárosok közé tartozik, ahol teljes a közgyűjteményi-hálózat. A városban 1950 és 1990 között több kultúrház is működött, de talpon csak az 1976-ban új épületbe költözködő Madách Imre Művelődési Központ maradt.

Az elmúlt közel két évtizedben bekövetkezett mélyreható gazdasági, társadalmi és politikai változások gyökeresen átalakították a szűkebb és tágabb környezetünk struktúráját. Mindez a közművelődés, a kultúra, a szabadidő felhasználása szempontjából is új helyzetet teremtett. A városnak ezért újra kellett gondolnia, milyen keretek között kívánja megvalósítani kulturális céljait. Az új helyzetnek megfelelően készült el a város középtávú kulturális koncepciója. A város úgy kívánta megújítani a kulturális életet, hogy bővítette az intézményi háttérrel és erősítette kapcsolatait a helyi egyházi és civil szervezetekkel, valamint a környékbeli településekkel.

A városvezetés az elképzelések megvalósítása során mindvégig tekintetbe vette és veszi a történelmi hagyományokat.

Hagyományörző-megújító kultúrpolitikája során együttműködik a váci püspökséggel és a többi vallási felekezet képviselőivel.

Sokszínűvé tette az iskolai oktatást; bővítette és fejlesztette a közgyűjteményi hálózatot: városi levéltárat létesített, pedig nem alapellátási feladata, tervbe vette a múzeum városi kezelésbe vételét; zeneiskolát tart fenn; fejleszti a közművelődési intézményeket.

Váci Huszár- és Nemzetőrbandérium

Intézményalapítással is elősegíti a többcélú turizmust; a helyi televízió városi tulajdonba vételével szélesebb körű ismeretátadást valósít meg; pártfogolja a kulturális célú magánkezdeményezéseket. Támogatja a civil szerveződéseket és kezdeményezéseket. Lehetővé teszi történeti és turisztikai kiadványok megjelentetését, és egész évben gazdag kulturális programokat kínál. Teszi mindezt úgy, hogy közben folyamatosan megújítja a városi környezetet is.

Mindezek azt mutatják, hogy Vác városa ragaszkodik múltjához, kulturális értékeihez, és ezek ápolásához, bemutatásához egyrészt megteremti az intézményi háttérrel, másrészt lehetőségeihez mérten támogat minden olyan civil kezdeményezést, amelyek a város rangját a kultúra eszközeivel emelik. Ez a tevékenység természetesen nem öncélú, és nem csak a város polgárait szolgálja. Kulturális programjait, turisztikai céljait a nyitottság és az egyediség jegyében kívánja megvalósítani oly módon, hogy azt maga a város, a Váci kistérség, a Közép-magyarországi régió, az Európai Unió, vagyis ország-világ megismerhesse.

Megalakult a Dunakanyar Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás, amelynek egyik jelentős részfeladata a kistérségi, regionális kulturális együttműködés elősegítése és megvalósítása, a kistérségi települések művészeti csoportjainak bemutatkozása.

A városban nyilvántartott védett műemlékek száma 75. Legjelentősebb részét a történelmi belvárosban lehet megtalálni. A főként barokk épületegyüttesek jelentős turisztikai vonzerővel bírnak. A felújítások során az a cél fogalmazódott meg, hogy ezeket az épületeket funkcionálisan is kulturális célokra hasznosíthatóvá kell átalakítani.

A Duna, a Dunakanyar, a Pilis és a Börzsöny kínálta lehetőségeket Vác törekszik saját hasznára, a város fejlődése és a turizmus intenzív fejlesztése érdekében eredményesen hasznosítani.

Több mint ezeréves kisvárosunkban mindig is nagy becsben állt a kultúra.

Madách Imre Művelődési Központ

Ezen a helyen 1976 óta várja az intézmény a látogatóit, szolgálja a város kultúrát szerető közönségét. Ha elemezzük a statisztikai adatokat, bizony meglepő számokat kapunk. Évi százezer látogatóval számolva – a harminc év alatt – közel három millióan fordultak meg az intézményben. Harminc év alatt – évi hatvan színháztermi rendezvény tekintetében – 1800 saját szervezésű előadást tartottunk. Folyamatosan 30–35 művészeti csoport, klub, szakkör, civil szervezet heti, havi rendszerességgel tart foglalkozásokat az intézményben. Ezek a közösségek otthonra leltek itt, értelmes, hasznos időtöltést biztosítva tagjaiknak. Minden korosztály találhat kedvére való programot.

Napjainkban komoly kihívást jelent az informatika rohamos fejlődése, a plázák világa. Mégis azt tapasztaljuk, hogy vannak szép számmal olyanok, akik keresik a közösségi élményt, a szép és érdekes kiállításokat, az elgondolkodtató színházi előadásokat, a hétköznapi feledtető zenei élményeket.

Mi öértük dolgozunk, nekik ajánljuk a „ház” programjait, melyeket velük együtt szeretnénk összeállítani úgy, mint eddig.

Az intézménnyel szemben is újabb elvárások fogalmazódtak meg az elmúlt években, s ezeknek igyekeztünk megfelelni.

Hat évvel ezelőtt mi már kerestük azokat az új művelődési formákat, amelyek mára már hírnevet szereztek a városnak és az intézménynek is.

A működő művészeti közösségekre építettünk: Vox Humana Énekkar, Serenus Kórus, Harmónia Kórus, Fónay Márta – HUMÁNIA – Drámai Műhely, Jeszenszky Art Center, Silvestar Művészképző Iskola, valamint a városunkban élő, a városhoz kötődő művészekre: Bogányi Gergely, Bednarik Anasztázia, Kalocsay Zsuzsa, illetve hívtunk országos hírű előadókat, produkciókat.

Évszakonként megrendezzük a több héten át tartó igényes, kulturális értéket közvetítő, különböző műfajokat felsorakoztató programsorozatok.

A „piac” a kultúra esetében is ugyan úgy működik, mint más áru értékesítése esetén, ezért a marketing eszközöket nekünk is alkalmazni kellett. Elsősorban a reklám és propaganda anyagainkat dolgoztuk át, a

szervezést erősítettük, az internet lehetőségeit kezdtük jobban kihasználni.

Nem volt ez egyszerű, mivel személyi, tárgyi és anyagi eszközök kellett hozzá.

Hangverseny a Fehérek templomában

Ma már jó úton haladunk, mert megértésre, támogatásra találtak kezdeményezéseink a fenntartó önkormányzat részéről, továbbá intézményünk dolgozói is megértették, ma már kevés az, ami pár évvel ezelőtt még elfogadható volt kulturális kínálat címén.

Az anyagi feltételek megteremtése nagy munka (pályázat, szponzor, hirdető stb.), de legalább ilyen nagy munka volt az intézményen belüli szervezeti felépítés korszerűsítése is. Az értékeket meg kell tartani, de az újítás, a folyamatos megújulás elkerülhetetlen ma már.

A civil szervezetek, művészeti csoportok fontosak számunkra, de meg kellett értetni velük is, hogy együtt kell működni ebben a munkában, mert ez számukra is előnyökkel jár. Bemutatók, fellépési lehetőségeket biztosítottunk számukra. A közönség értesült a programjaikról, mivel bevettük a fesztivál programok közé azokat a csoportokat, amelyek szín-

padképes produkcióval rendelkeztek, ezáltal bevételre is szert tettek, illetve a pályázatokon is nagyobb eséllyel indulhatnak. Mára már törek-szenek arra, hogy valamelyik fesztiválon részt vehessenek.

A turisztikai vonzerőt jelentő fesztiválok, kulturális turisztikai prog-ramok éves tervét kidolgoztuk.

Az össz-művészeti fesztivál lehetőséget ad az igényes, színvonalas kulturális programok szervezésére, minden korosztály számára, a város és a környék lakosainak.

Ilyen városunkban a Váci Világi Vigalom a barokk jegyében, melyet már tizenöt éve rendez a város. Két évvel ezelőtt úgy döntött a város ve-zetése, hogy ezt a három napig tartó, közel száz programot magába fog-laló kulturális fesztivált a művelődési központ szervezze. Nagy feladatot jelentett ez, de igazi szakmai siker született. Három nap alatt száz prog-ram zajlott tíz helyszínen, a barokk épített örökség bemutatásával. Közel ötvenezer látogatónk volt az ország minden részéből, valamint külföldről – a német, szlovák, japán, francia, finn, izraeli testvérvárosok delegációi által.

A Kisebbségi Önkormányzatok – szlovák, ruszin, ukrán – rendszeren szerepelnek a műsorokban. Ebben az évben első ízben a cigány ki-sebbségi önkormányzat is jelezte együttműködési szándékát kulturális programok szervezésében.

Fesztiválprogramok, rendezvénysorozatok:

Váci Világi Vigalom 1992-től

Városházi Esték 2000-től

Váci Tavaszi Fesztivál 2003-tól

Őszi Művészeti Hetek 2004-től

Téli Ünnepi Napok 2006-tól

Zsidó Nyári Fesztivál vidéki helyszínként 2006-tól

Közkinccs pályázatok

Három alkalommal pályázott az intézmény a Közkinccs által meghirdetett felhívásokra, ebből két esetben sikerrel.

2005-ben a modellértékű programok együttműködéssel megvalósuló regionális jelentőségű közművelődési pályázatra.

Az „Őszi Művészeti Hetek” kulturális fesztivál a pályázaton elnyert 1 millió forintos támogatással érte el azt a célt, amely létrehozásakor megfogalmazódott.

Célunk olyan kulturális programsorozatok megrendezése, amelyek hagyományt teremtenek régióinkban és szezonálisan bemutatásra kerülő eseményként jelennek meg a köztudatban.

Közművelődési tapasztalataink alapján a programok összeállításánál figyelembe vettük a műfaji sokszínűséget és azt, hogy a belépőjegyek mérsékelt ára látogatóink számára lehetővé tegye a több programon való részvételt. A 2005-ben immár másodszor megrendezésre került Őszi Művészeti Hetek tervezésénél a műfaji sokszínűségen kívül a nemzetiségekkel történő összefogást is kihangsúlyoztuk a programok kialakításánál. Együttműködve a ruszin, szlovák és ukrán kisebbségi önkormányzatokkal választottuk ki azokat a nemzetiségi érdeklődésre számító programokat, amelyek bemutatásra is kerültek.

Közönségünk körében hagyománnyá vált az évente többször is fellépő nemzetiségi néptáncegyüttesek előadásának látogatása. Az Őszi Művészeti Hetek keretében egy teljes napot szenteltünk a nemzetiségieknek. A „nemzetiségi esten” bemutatásra került a ruszin néptánc együttes, a szlovák népdalkör és az ukrán táncegyüttes műsora és közös képzőművészeti kiállításuk.

2007-ben a kistérségi feladatot végző közművelődési intézmények részére kiírt programra pályáztunk.

A Dunakanyar Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás 2007 májusában pályázott az O/ktatási és Kulturális Minisztérium Közkinccs Programjának térségi szintű felhívására, a Közkinccs II. altémájára, a váci Madách Imre Művelődési Központ együttműködésével. A társulás

900 000 Ft támogatást nyert el „A mikrotérségek közötti kulturális kapcsolat erősítése” pályázati cél megvalósítására.

A program célja: A Dunakanyar Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás mikrotérségei közötti kulturális kapcsolat erősítése egymás munkájának megismerésével, lehetőséget teremtve a további együttműködésre. Résztevők köre: A Dunakanyar Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás mikrotérségeinek településén dolgozó közművelődési szakemberek, csoportok, a térség lakossága.

A Duna mente mikrotérségének településeit – Kismaros, Nagymaros, Szokolya, Sződliget, Vác, Verőce, Kosd – november hónapban hívjuk a Madách Imre Művelődési Központba.

A Cserhátalja mikrotérségének településeit – Acsa, Csövár, Galgagyörk, Penc, Püspökhatvan, Rád – március hónapban látjuk vendégül az intézményben.

A Felső Galga mente településeit – Csörög, Kisnémedi, Püspökstilágy, Sződ, Vácduka, Váchartyán – május hónapban kívánjuk bemutatni.

A programok kiszélesítését, a térség településeinek összefogását céloztuk meg azáltal, hogy a kistérség központjában a legnagyobb településen, Vácon szerveztük, és szervezzük meg a továbbiakban is a tervezett eseményeket.

Az egész napos programon az aulában, a kávézóban és a színházteremben egy-egy mikrotérség településeinek nyújtottunk lehetőséget sajátosságaik, értékeik bemutatására. A borkóstolástól a mezőgazdasági termékek bemutatásán keresztül a kézművesek alkotásainak kiállításáig mindenre sor került.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közkincs programjának köszönhetően intézményünk olyan kulturális feladatokat is el tud végezni, amelyeket pályázat nélkül csak kisebb nagyságrendben vagy egyáltalán nem lenne képes megvalósítani.

Az eddigi sikerek alapján a jövőben is pályázni kívánunk.

A pályázatot lebonyolító Közép-magyarországi Régió Kulturális Koordinációs Iroda vezetőjétől minden felvilágosítást, segítséget megkapunk munkánkhoz, melyet ezúton is köszönünk.

Forrás: A kultúra magyar városa 2008.